

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

CS

Projev

26. října 2021

Projev předsedy Evropského účetního dvora Klause-Heinera Lehneho

Představení výroční zprávy EÚD za rok 2020

Výbor pro rozpočtovou kontrolu Evropského parlamentu

26. října 2021

V případě rozdílů platí mluvený text.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Vážená paní předsedkyně,

vážený zpravodajové a stínovní zpravodajové pro udělení absolutoria,

vážené poslankyně, vážení poslanci,

vážené předsednictví Rady,

vážený pane komisaři,

dámy a pánové,

je mi potěšením být zde s vámi ve Výboru pro rozpočtovou kontrolu – poté, co jsme se loni mohli setkat jen virtuální formou. Doprovází mě kolega Tony Murphy, který je, jak víte, naším členem odpovědným za výroční zprávu a je rovněž předsedajícím pátého senátu Účetního dvora.

Smlouvy udělují Účetnímu dvoru mandát přezkoumávat účetnictví všech příjmů a výdajů Unie a předkládat prohlášení o věrohodnosti o spolehlivosti účetní závěrky a legality a správnosti uskutečněných operací, a právě to jsou témata mé dnešní prezentace za rozpočtový rok 2020.

Naši auditoři obvykle intenzivně cestují, aby provedli kontroly na místě, při nichž získávají originály dokladů, osobně vedou pohovory se zaměstnanci kontrolovaných subjektů a ověřují fyzickou existenci výstupů financovaných EU v rámci 728 výdajových operací, které jsme vybrali k auditu. Vzhledem k situaci v oblasti veřejného zdraví se však mnoho měsíců potýkali s cestovními omezeními a většinu práce museli uskutečnit prostřednictvím dokumentárních prověrek a pohovorů s kontrolovanými subjekty na dálku – vzali jsme na vědomí, že to může vést ke zvýšení tzv. zjišťovacího rizika¹. Klíčovou informací však je, že důkazy, které jsme získali, nám umožnily naši práci dokončit a dospět k nezbytným auditním závěrům.

Co jsme tento rok zjistili?

Stejně jako již řadu let vydáváme čistý výrok k **účetní závěrce a příjmům**.

Co se týče **výdajů**, i za rok 2020 jsme zjistili, že jsou zatíženy významnou (materiální) mírou chyb. Podíváme-li se však na jednotlivé typy výdajů a budeme rozlišovat podle příslušných rizik, vidíme, že výdaje s **nízkým rizikem** ve významném (materiálním) rozsahu zatíženy chybami nebyly. Do této kategorie spadají výdaje, u nichž příjemci musí splnit určité, často jednoduché podmínky, aby byli způsobilí k financování EU. Jedná se například o přímou podporu zemědělců, stipendia pro studenty nebo rozpočtovou podporu pro třetí země.

¹ Zjišťovací riziko je riziko, že auditor nezjistí odchylku, která nebyla napravena vnitřními kontrolami daného subjektu.

Ovšem výdaje s **vysokým rizikem** (například výdaje, u nichž příjemci překládají žádosti o proplacení vynaložených způsobilých nákladů, které často podléhají složitějším pravidlům), byly opět zatíženy významnou (materiální) mírou chyb. Podíl těchto výdajů s vysokým rizikem se v našem kontrolovaném souboru za rok 2020 zvýšil a tvoří nyní jasnou většinu (59 %), a to především v důsledku nárůstu výdajů na soudržnost. Z tohoto důvodu vydáváme **k výdajům EU jako celku podobně jako v minulém roce záporný výrok**.

Nejčastějšími chybami, které naši auditoři zjistili, byly nezpůsobilé výkazy nákladů, nezpůsobilé projekty, činnosti nebo nezpůsobilí příjemci, chyby ve veřejných zakázkách a také chybějící základní dokumentace.

V okruhu **Konkurenceschopnost** odhadujeme celkovou míru chyb na 3,9 %. Chyby jsme zjistili hlavně ve výdajích na výzkum a inovace, zejména v souvislosti s osobními náklady, které vykázaly malé a střední podniky.

V okruhu **Soudržnost** odhadujeme míru chyb na 3,5 % (již po snížení, které zohledňuje opravy provedené před zahájením naší kontroly). Většina zjištěných chyb byly **nezpůsobilé projekty a výdaje**. Pečlivě jsme také zkoumali zjištění *národních* auditních orgánů před námi, a zde byly hlavním zdrojem problémů chyby ve **veřejných zakázkách**. Vzhledem k tomu, že jsme našli další chyby, které na národní úrovni ani Komisi odhaleny nebyly, dospěli jsme k závěru, že míra zbytkových chyb vykazovaná na národní úrovni není vždy spolehlivá. Není to poprvé, co jsme dospěli k takovému závěru, a proto soudíme, že lze situaci zde zlepšit: během čtyř let, kdy jsme prověřovali výdaje za období 2014–2020, byla zhruba polovina kontrolovaných výdajů součástí balíčků, u nichž národní auditní orgány vykázaly míru chyb pod 2 %, která nebyla spolehlivá. To má pak dominový efekt na vlastní odhady Komise: míru chyb odhadovanou Komisí považujeme za minimální míru chyb. Můj kolega Tony Murphy se na tuto problematiku zaměřil podrobně a své závěry zveřejníme v samostatné zvláštní zprávě k tomuto tématu, kterou plánujeme vydat ještě do konce tohoto roku.

Na základě auditu jsme míru chyb v okruhu **Přírodní zdroje** odhadli na 2%, což se podle našeho názoru *blíží prahu významnosti (materiality)*. Zde je skutečný rozpor: na jedné straně jsou přímé platby (69 % tohoto okruhu) bez významné (materiální) míry chyb. Na druhé straně je zbytek tohoto okruhu (tj. program rozvoje venkova, tržní opatření, rybolov, životní prostředí a opatření v oblasti klimatu) s větší mírou nesprávností.

U okruhu **Bezpečnost a občanství** obsahovala chyby jedna třetina z našeho vzorku 27 operací, přičemž čtyři z těchto operací s chybami měly dopad na rozpočet. V naší výroční zprávě je uveden příklad týkající se nadhodnocených nákladů na dopravu zdravotnického vybavení v první fázi pandemie COVID-19 z Asie do Spojeného království (které, jak víte, může do konce roku 2020 stále čerpat financování EU). Chybějící oznámení o zadávacím řízení, nadhodnocený směnný kurs, žádosti o proplacení letů, které byly nakonec zrušeny – žádnou z těchto skutečností nezjistili soukromí externí auditoři a nebyla ani zjištěna vlastními kontrolami GŘ ECHO. [Další příklad se týkal financování ubytování, stravování a poradenství pro děti bez doprovodu, které prováděla jedna nevládní organizace v Řecku a u něhož byly propláceny standardní jednotkové náklady na jedno dítě. Nevládní organizace však našim auditorům nebyla schopna doložit, že určité služby byly zajištěny na přiměřené úrovni. Kromě toho byli ubytováni

i někteří mladí lidé, přestože již nespádali do kategorie dětí.] Podobný obrázek dává i okruh **Globální Evropa**, kde bylo v 75 kontrolovaných operacích zjištěno 17 vyčíslitelných chyb.

V okruhu **Správa** byla míra chyb navzdory řadě nedostatků (sedm vyčíslitelných chyb v 48 operacích) pod prahem významnosti (materiality). To je pozitivní zpráva a toto zjištění platilo v celém průběhu víceletého finančního rámce 2014–2020. Kromě naší práce věnované prohlášení o věrohodnosti jsme rovněž kontrolovali patnáct veřejných zakázek na dodávku roušek, rukavic, teploměrů a dalších osobních ochranných prostředků, které se uskutečnily v prvním roce pandemie COVID-19, a zjistili jsme určité problémy. Naléhavé pořízování tohoto vybavení v počátečních fázích pandemie bylo bezpochyby velmi náročné. Otázkou míry odolnosti orgánů EU v průběhu pandemie se budeme zabývat ve zvláštní zprávě, jejíž zveřejnění se plánuje ve třetím čtvrtletí 2022 pod vedením mého kolegy Marka Opioly.

Kromě jednotlivých okruhů politik bych nyní rád ještě pohovořil o čtyřech průřezových otázkách.

První je **zeměpisné hledisko**. Často nás žádáte o přesnější přehled výsledků auditu podle jednotlivých členských států. Ačkoli naše koncepce není nastavena tak, abychom předkládali jakési bilance za jednotlivé členské státy, v příloze 5.2 a 6.2 naší zprávy uvádíme podrobnosti o vyčíslených chybách zjištěných v oblasti Soudržnost a Zemědělství *podle jednotlivých členských států*. Pokud uvádíme konkrétní případy, je daný členský stát také identifikován.

Druhou otázkou jsou **zpětně získané částky**. Zjistí-li Účetní dvůr nesrovnalost, není jeho úlohou snažit se o zpětné získání neoprávněně vyplacených finančních prostředků. To je úlohou Komise a národních orgánů. Opravy zohledňujeme tam, kde je to možné a kde jsou relevantní pro stanovení celkové míry chyb, avšak značná část oprav se týká předchozích let, někdy až zpětně do roku 1994 – shodou okolností je to rok, kdy jsem poprvé zvolen poslancem tohoto Parlamentu. Letos jsme se podrobněji zaměřili na informace Komise o finančních opravách a zpětném získávání prostředků v její výroční zprávě o řízení a výkonnosti a zjistili jsme, že jsou složité a ne vždy jasné. [Pokusili jsme se hlouběji analyzovat souhrnné údaje, ale ukázalo se, že je velmi složité získat jasnou představu o objemu nesprávných výdajů, u nichž byly uplatněny opravy a které byly nakonec vráceny do rozpočtu EU. Jako provedené opravy a zpětně získané prostředky byly často prezentovány významné částky, které byly zjištěny ještě před provedením plateb nebo které byly jednoduše nahrazeny jinými výdaji.] Toto je jen stručné nahlédnutí do této problematiky, na níž budeme dále pracovat a o níž hodláme vydat zvláštní zprávu v roce 2022.

Třetí otázkou jsou **podvody**. Účetní dvůr postoupil úřadu OLAF šest případů podezření z podvodu zjištěných během našich auditů. U všech těchto případů bylo zahájeno vyšetřování. Účetní dvůr rovněž letos uzavřel dohodu s Úřadem evropského veřejného žalobce (EPPO), a spolupracuje tedy buď s úřadem OLAF, nebo EPPO v závislosti na jejich příslušné jurisdikci. Oblasti podvodů věnujeme také samostatné audity, které v současnosti probíhají a týkají se například střetu zájmů při sdíleném řízení (v SZP a politice soudržnosti). Spolu s kolegou Nikolaosem Millionem pracuji na zvláštní zprávě o opatřeních Komise a členských států v oblasti boje proti podvodům v rámci společné

zemědělské politiky (včetně problematiky tzv. zabírání půdy), kterou vám předložíme přibližně v březnu příštího roku².

S uspokojením rovněž konstatuji, že před dvěma týdny zahájil Europol společně se všemi příslušnými úřady a agenturami EU a také řadou členských států celounijní operaci s krycím označením **Sentinel**, jejímž cílem je zabránit trestným pokusům o zneužití nástroje NextGenerationEU. Účetní dvůr je připraven odpovídajícím způsobem k této iniciativě přispět.

Čtvrtou otázkou je tzv. „**účet za brexit**“. Jak víte, Smlouva ukládá Účetnímu dvoru povinnost kontrolovat účetní závěrku EU. V této souvislosti jsme za rok 2020 přezkoumávali údaje týkající se vystoupení Spojeného království z EU. Komise odhaduje, že k rozvahovému dni dluží Spojené království EU 49,6 miliardy EUR a EU dluží Spojenému království 2,1 miliardy EUR, což přestavuje čistou pohledávku ve výši 47,5 miliardy EUR splatnou v budoucích letech.

Dámy a pánové,

toto jsou tedy údaje za rok 2020. Dovolte mi nyní, abych se krátce zmínil ještě o budoucnosti.

Na základě svých zkušeností s víceletým finančním rámcem na období 2014–2020 jsme identifikovali řadu **rizik a výzev pro příští plánovací období**, jehož součástí je, jak víte, nejen víceletý finanční rámec pro léta 2021–2027, ale také nástroj Next Generation EU, které dohromady představují téměř dvojnásobek finančního přidělu pro předchozí víceletý finanční rámec. Výzvou není jen objem prostředků, ale také nová koncepce nástroje. Nástrojem **Next Generation EU** a Nástrojem pro oživení a odolnost se budeme podrobně zabývat, především ve zvláštní zprávě, která bude zveřejněna v druhém čtvrtletí příštího roku, připravované pod vedením mé kolegyně Ivany Maleticové; zpráva bude posuzovat proces, kterým Komise schvaluje plány na podporu oživení a odolnosti ze strany Komise. Na obecnější úrovni již delší dobu analyzujeme, jak by Účetní dvůr mohl přistoupit u nástroje NextGenerationEU k výkonnostním aspektům a aspektům souladu s předpisy. Bude to rovněž záviset na určitých rozhodnutích, která přijme Komise i členské státy. Jedna věc je ale jasná: jsem pevně přesvědčen o tom, že jak občané, tak vy, jejich přímí zástupci, očekáváte, že bude kontrola nástroje NGEU **stejně důsledná**, jako je kontrola tradičních částí rozpočtu. Z tohoto důvodu je Účetní dvůr velmi vděčný Parlamentu za to, že podpořil naši žádost v souvislosti s rozpočtem na rok 2022 o **zvýšení počtu auditorského personálu**. Doufáme, že Parlament v nadcházejícím dohodovacím postupu o rozpočtu bude tuto záležitost i nadále prosazovat jako jednu ze svých priorit. Nejedná se

² V kontextu EU souvisí „zabírání půdy“ s koncentrací zemědělské půdy a dotací v rámci SZP v rukách velkých podniků a investorů, a to zejména ve východoevropských členských státech. Zabírání půdy může souviset s podvodnými praktikami, jakými jsou například nátlak, využívání politického vlivu nebo informací zasvěcených osob, manipulace s postupy nebo platby úplatků a vede ke koncentraci podpory SZP, která může představovat zvláštní formu dobývání renty.

zde o jakési „zaškrťávání kolonek“ – jde vposledku o to, abychom měli dostatek pracovníků na to, abychom vám k nástroji NGEU byli schopni předkládat analýzy a zjištění, které byste jinak neobdrželi.

Na závěr bych rád věnoval pár slov ještě problematice **výkonnosti**, protože se na mě v minulých dnech v této souvislosti obrátilo několik poslanců tohoto Parlamentu. Chci vás ujistit, že Účetní dvůr je plně odhodlán kontrolovat výkonnost výdajů a politik EU. To už ostatně různými způsoby provádíme, například v našich zvláštních zprávách a také v rámcové zprávě o výkonnosti. Chceme vám (v rámci svých omezených zdrojů) předkládat celou škálu výstupů své auditní práce, které budou **plnit potřeby** Parlamentu a Rady. Rád jsem proto přijal vynikající návrh pana poslance Oliviera Chastela, aby zástupci Účetního dvora a Výboru pro rozpočtovou kontrolu spolu zvážili, jak by mohla taková rámcová zpráva o výkonnosti v praxi vypadat, a to navíc k podnětům, které jste již poskytli mému kolegovi Francois-Rogerovi Cazalovi, který je za danou zprávu odpovědný. Vážená paní předsedkyně, domnívám se, že by tato malá společná skupina měla zahájit svou práci co nejdříve a měla by dospět k závěrům do konce roku, aby Účetní dvůr mohl při vši své nezávislosti vzít tyto závěry v úvahu, až bude v únoru příštího roku dokončovat přípravu svého stanoviska.

Vážená paní předsedkyně, vážení poslanci,

musím závěrem podotknout, že se vám nebudu divit, pokud budete mít při prezentaci našich letošních výročních auditů pocit určitého „dépà vu“ z minulého roku. Abych citoval známý komediální skeč, na který se v Německu rádi díváme na Silvestra, „stejný postup jako loni“. Jednotlivé výsledky jsou skutečně relativně stabilní a problémy k řešení jsou také relativně jasné. Pravidla (EU i národní) jsou často složitá a i nadále zjišťujeme, že mnohé kontroly *ex post* nejsou plně účinné. V tomto kontextu upozorňujeme na změnu prováděcího mechanismu. Platby z fondu na podporu oživení budou založeny na splnění **milníků a cílových hodnot**, na rozdíl od stávajícího systému, které je založen na proplácení nákladů. To bude mít zřejmý dopad na to, co představuje chybu, a může to také vést ke změně toho, co budeme zjišťovat a o čem budeme ve zprávách informovat. To se ovšem ještě v budoucnu uvidí.

Otázka pro všechny z nás zní: bude Unie schopna účinně a transparentně vytvářet výsledky s téměř dvojnásobným rozpočtem? Pokud v této zkoušce ve svých příslušných rolích selžeme, pokud nevyhradíme dostatečné administrativní zdroje na národní i unijní úrovni, pokud budou veřejné prostředky vyplýtvány nebo pokud dopustíme, aby nesrovnalosti či podvody zabránily oživení našeho kontinentu, druhá šance již nepřijde.

Velmi se těším na naši dnešní diskusi a abychom tato témata mohli probrat ještě podrobněji, rád bych zopakoval přání Účetního dvora, abychom mohli v Lucemburku v co nejbližším vhodném termínu uvítat členy a pracovníky Výboru pro rozpočtovou kontrolu. Doufám tedy, že vás všechny znovu brzy uvidím.

Děkuji vám za pozornost.